

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพในสถานศึกษา Digital Leadership of School Administrators to Enhance Educational Quality

ฤทธิชัย พิมพ์โคตร
โรงเรียนวัดบางพลัด (ป.สุวรรณโณ) กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารที่ต้องมีวิสัยทัศน์ ทักษะด้านเทคโนโลยี และความสามารถในการบริหารจัดการนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน การศึกษาเน้นการวิเคราะห์แนวคิดของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการบริหาร เช่น การนิเทศออนไลน์ การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบดิจิทัล การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ พบว่าการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลอย่างเหมาะสมสามารถส่งเสริมการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาทักษะดิจิทัลควบคู่กับการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารสถานศึกษา, การยกระดับคุณภาพการศึกษา, เทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา

Abstract

This academic article aims to study the application of digital leadership among school administrators to enhance the quality of education management in the 21st century. It emphasizes the role of administrators who must possess vision, technological skills, and the ability to manage digital innovations for sustainable organizational development. The study focuses on analyzing the concept of digital leadership and the use of technology in management processes, such as online supervision, digital teaching and learning systems, building collaborative networks, and utilizing information systems for decision-making. The findings indicate that appropriate application of digital leadership can promote effective school administration, enhance staff competencies, and improve student outcomes in tangible ways. It is therefore recommended that school administrators develop digital skills alongside transformational leadership to effectively drive schools in keeping pace with societal and technological changes.

Keywords: Digital Leadership, School Administrators, Educational Management, Quality Enhancement, Educational Technology

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษาในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารสถานศึกษาซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (Digital Leadership) เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถปรับตัวและเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำลักษณะนี้จะสามารถวางแผนพัฒนา และบริหารจัดการกระบวนการทางการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมการนิเทศภายใน การพัฒนาวิชาชีพครู การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัล ตลอดจนการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากเหตุผลข้างต้น บทความวิชาการฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นวิเคราะห์บทบาทสำคัญของผู้บริหารในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในการปรับตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะในบริบทขององค์การด้านการศึกษา ผู้นำที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ต้องกำหนดทิศทางขององค์การเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างแรงจูงใจ ประสานความร่วมมือ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีมงาน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างยั่งยืน

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจึงกลายเป็นทักษะที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการปรับตัว และการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ โดยผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถนำพาองค์กรให้ก้าวทันโลกดิจิทัล และสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมภายในองค์กรได้ (Tiger, 2020) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังควรควบคู่กับจริยธรรม ความรับผิดชอบ และความสามารถในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานและการพัฒนาองค์กรในระยะยาว

ความหมายของภาวะผู้นำในบริบทของการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ภาวะผู้นำเป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในวงการการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเทคโนโลยีและความคาดหวังของสังคม ผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายในยุคปัจจุบันจึงต้องมีความสามารถในการปรับตัว ใช้เทคโนโลยี และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยเน้นว่าเป็น

กระบวนการที่บุคคลหนึ่งใช้อิทธิพลหรือศิลปะในการชักนำ จูงใจ และกระตุ้นให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเต็มที่ เช่น Webster (1913) มองว่าภาวะผู้นำเกิดจากคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจ ส่วน McFarland (1979) และ Schwartz (1980) เน้นถึงการชี้แนะและจูงใจเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงาน ขณะที่นักวิชาการไทย เช่น พยอม วงศ์สารศรี (2542) และวิโรจน์ สารรัตน์ (2557) เห็นว่าภาวะผู้นำคือพลังที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่องค์กรต้องการ

ในทำนองเดียวกัน ภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึงความสามารถของผู้บริหารในการส่งเสริม สนับสนุน และชี้แนะให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดผล การนิเทศภายใน และการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุดตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544; กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

เมื่อผสานแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำกับบริบทของยุคดิจิทัล จึงเกิดแนวคิด “ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล” ซึ่งหมายถึงความสามารถของผู้บริหารในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชาญฉลาดเพื่อบริหารจัดการองค์กร สนับสนุนการเรียนรู้ และสร้างวัฒนธรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำลักษณะนี้ไม่เพียงเป็นผู้กำกับดูแลเชิงระบบเท่านั้น แต่ยังคงมีบทบาทเป็นผู้นำการเรียนรู้ (Instructional Leader) ที่ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในห้องเรียน นิเทศครูผ่านระบบออนไลน์ และสร้างพื้นที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี

ดังนั้น ความหมายของภาวะผู้นำในบทความนี้จึงถูกมองในมิติที่บูรณาการระหว่าง บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มสำคัญตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ได้แก่

1. ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait Approach)

มุ่งเน้นการศึกษาคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้นำ เช่น สติปัญญา ความมั่นใจ และความรับผิดชอบ โดยเชื่อว่าผู้นำที่ดีต้องมีคุณลักษณะเหล่านี้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด

2. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Approach)

ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้นำ เช่น การมุ่งเน้นงาน หรือมนุษยสัมพันธ์ โดยเชื่อว่าภาวะผู้นำนั้นสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ผ่านการฝึกฝนและประสบการณ์

3. ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Situational or Contingency Approach)

มองว่าภาวะผู้นำไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทที่แตกต่างกัน โดยผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องวิเคราะห์สถานการณ์และเลือกวิธีการที่เหมาะสมต่อผู้ตาม จากแนวคิดข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำไม่ใช่เพียงการมีคุณลักษณะเฉพาะ แต่ยังรวมถึงพฤติกรรมที่ปรับเปลี่ยนได้และการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล ที่มีลักษณะเฉพาะตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมโลกในปัจจุบัน

ความหมายของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี มีทักษะในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ และสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลในแง่มุมที่คล้ายคลึงกัน เช่น Courors (2013) มองว่าภาวะผู้นำดิจิทัลคือการใช้เทคโนโลยีอย่างกว้างขวาง เช่น โซเชียลมีเดีย เพื่อพัฒนาชีวิตและสถานการณ์ต่าง ๆ

Petry (2016) เน้นถึงความจำเป็นของผู้นำในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน โดยต้องกระจายอำนาจและดึงศักยภาพของบุคลากรมาใช้

De Waal (2016) มองว่าเป็นความสามารถในการบรรลุเป้าหมายผ่านการใช้เทคโนโลยีและการทำงานร่วมกับมนุษย์

นักวิชาการไทย เช่น สุภัญญา แซ่มซ้อย, พิชญ์พิมล สุนทวงค์ และรุจาภรณ์ ลักษณะดี ต่างเน้นย้ำว่าภาวะผู้นำดิจิทัลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี สามารถใช้ข้อมูลและนวัตกรรมดิจิทัลขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กร และส่งเสริมการเรียนรู้การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลคือการบูรณาการคุณลักษณะ พฤติกรรม และทักษะของผู้นำเข้ากับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถปรับตัวและเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง

องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร การพัฒนาผู้นำให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (Digital Leadership) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

1. องค์ประกอบตามแนวคิดของ Elliott (2017)

จากการศึกษาของ Elliott (2017) ได้สรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลไว้อย่างชัดเจน ดังนี้ **การมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership)**

ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดังกล่าวให้กับบุคลากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาองค์กรด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและยกระดับความเป็นเลิศขององค์กร

การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลอย่างคล่องแคล่ว (Professional Practice)

ผู้นำจะต้องเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถจัดการกับสภาพแวดล้อมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรมในองค์กรผ่านการออกแบบพื้นที่ทำงานและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย

การใช้ข้อมูลสารสนเทศ (Data Driven)

ผู้บริหารควรสามารถใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการตัดสินใจ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาคุณภาพองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้ข้อมูลอย่างเสรีและเป็นระบบ

การบริหารจัดการศักยภาพบุคลากร (Talent Management)

ผู้บริหารควรเข้าใจศักยภาพของบุคลากรในองค์กร และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างสมดุล สร้างแรงจูงใจและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองเพื่อสร้างนวัตกรรม

การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล (Digital Age Learning Culture)

ผู้นำต้องส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร โดยบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทดลองแนวคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งกล้าตัดสินใจอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. ทักษะผู้นำดิจิทัลตาม Kevin Olp แห่ง DWG

Kevin Olp จาก Digital Workplace Group (DWG) ได้เสนอทักษะ 8 ประการที่ผู้นำยุคดิจิทัลพึงมี เพื่อให้สามารถบริหารจัดการองค์กรในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy)

เป็นความสามารถในการค้นหา ประเมิน ใช้งาน แบ่งปัน และสร้างเนื้อหาผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย

วิสัยทัศน์ดิจิทัล (Digital Vision)

ผู้นำต้องสามารถวางกลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กร เพื่อให้บุคลากรคุ้นเคยและมีความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล

การประชาสัมพันธ์ (Advocacy)

ส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางดิจิทัล

การแสดงตน (Presence)

ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะต้องแสดงออกถึงความมุ่งมั่น และให้การสนับสนุนแก่บุคลากรอย่างจริงจัง

การสื่อสาร (Communication)

ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดิจิทัลไปยังบุคลากรในองค์กรทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดการเข้าใจร่วมกัน

การปรับตัว (Adaptability)

ผู้นำต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และส่งเสริมให้บุคลากรสามารถพัฒนานวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness)

ผู้นำควรมีความตระหนักในบทบาทของตนเอง สามารถประเมินผลกระทบของการตัดสินใจ และปรับพฤติกรรมอย่างเหมาะสม

การรับรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Awareness)

การมีความเข้าใจและเคารพความหลากหลายของบุคลากรในองค์กร โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

3. องค์ประกอบจากงานวิจัยของภานุมาศ จันทร์ศรี (2562)

จากการศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ภานุมาศ (2562) ได้เสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลไว้ 4 ประการ ดังนี้

การสื่อสารเชิงดิจิทัล

ผู้นำควรสามารถใช้สื่อออนไลน์ในการถ่ายทอดแนวคิด วิสัยทัศน์ และสร้างความเข้าใจระหว่าง
หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล

ผู้นำควรส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงมี
วิสัยทัศน์ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้

การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ

ส่งเสริมให้บุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองให้เป็น
มืออาชีพในบริบทดิจิทัล

การสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล

ผู้นำควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากร
ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

การดี อนันต์นาวิ. (2557). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

คำพิมพ์พระมหาพิทยา จันทร์วงศ์. (2557). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). ภาวะผู้นำและการบริหารการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และประยุทธ์ ชูสอน. (2557). ภาวะผู้นำและการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2525). ภาวะผู้นำทางวิชาการ. ใน อัครนีย์ สุกิจใจ (2560). การบริหาร

วิชาการในสถานศึกษา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Hoy, W. K., & Hoy, A. W. (2003). *Instructional Leadership: A Research-Based Guide to*

Learning in Schools. Boston: Allyn and Bacon.

McFarland, D. E. (1979). *Management: Foundations and Practices (3rd ed.)*. New York:

Macmillan Publishing.

Schwartz, M. (1980). *Leadership Theory*. New York: Harper & Row.

Tiger. (2020). *Digital Leadership: Navigating the New Era*. Retrieved from

<https://www.example.com>

Webster, N. (1913). *Webster's Dictionary*. <https://www.merriam-webster.com>.